

PM juridiska förutsättningar för vattenverksamhet vid Alvik Östra

Stockholms stad

Underlag till program Alvik Östra

Upprättad av: Ebba Sundberg

Granskad av: Christer Södereng

Innehållsförteckning

1	BAKGRUND OCH SYFTE	3
2	GENOMFÖRANDE	3
3	FÖRUTSÄTTNINGAR	3
3.1	VATTENVERKSAMHET	3
3.2	PLATSER AKTUELLA FÖR VATTENVERKSAMHET.	4
	<i>Område A1 – Brygganläggning</i>	4
	<i>Område A2 – Utfyllnad</i>	5
	<i>Område B1 – Brygganläggning</i>	5
	<i>Område B2 – Utfyllnad i vattenområde samt brygganläggning</i>	5
	<i>Område C – Brygganläggning</i>	5
	<i>Område D1 – Brygganläggning</i>	5
	<i>Område D2 – Brygganläggning</i>	5
	<i>Område E - Brygganläggning</i>	5
3.3	GÄLLANDE DETALJPLANER	5
3.4	OMRÅDESSKYDD	5
4	MÖJLIG JURIDISK HANTERING AV FÖRESLAGNA VATTENVERKSAMHETER	6
4.1	VATTENVERKSAMHET	6
4.2	ANDRA TILLSTÅND OCH DISPENSER.....	6
5	SLUTSATSER	6

1 Bakgrund och syfte

Stockholms stad har för avsikt att utveckla stadsdelen Alvik och har tagit fram ett strukturförslag som beslutsunderlag. Förslaget innebär ny bebyggelse och utveckling av strandområdena mellan Tranbergsbron och bron för tvärbanan. De åtgärder som föreslås i strandområdet innebär exempelvis utfyllnader av vattenområden och anläggande av bryggor.

Structor Miljöbyrå i Stockholm har fått i uppdrag att ta fram en naturvärdesinventering för vattenområdet samt att göra en översiktlig beskrivning av möjlig juridisk hantering av planerade åtgärder. Uppdraget levereras i delar där naturvärdesinventeringen utgör en del och den översiktliga juridiska beskrivningen en andra del.

Syftet med de PM som tas fram är att dessa ska kunna utgöra del av beslutsunderlag för den fortsatta processen i att utveckla Alvik Östra.

2 Genomförande

För uppdragets genomförande har information inhämtats från det strukturförslag som tagits fram för programområde Alvik Östra, samt från digital information från officiella hemsidor, databaser och rapporter. Det framtagna strukturförslaget för programområde Alvik Östra har legat till grund för ett antagande angående vilka vattenanläggningar och vattenverksamheter som föreslås för området.

3 Förutsättningar

3.1 Vattenverksamhet

Gräv- och schaktarbeten, utfyllnader och pålning samt uppförande av anläggningar inom vattenområden är exempel på åtgärder som enligt miljöbalken utgör vattenverksamheter. Som vattenområden räknas områden som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd.

Generellt gäller att vattenverksamheter kräver tillstånd från mark- och miljödomstolen. För vissa mindre åtgärder är det möjligt att göra en anmälan till tillsynsmyndigheten (TM)¹. För vattenverksamheter vars påverkan på vattenförhållandena är uppenbart oskadliga finns ett undantag som innebär att varken anmälan behöver göras eller tillstånd sökas. Det är den som planerar att utföra en vattenverksamhet, verksamhetsutövaren (VU) som ska avgöra vilken juridisk hantering som är lämplig i det enskilda fallet.

Om VU utnyttjar undantaget har denne bevisbördan för de förhållanden som fanns innan ingreppet utfördes och att åtgärden varit uppenbart oskadlig. Undantaget är normalt enbart tillämpligt för mycket små ingrepp och åtgärder. Vid ett eventuellt klagomål måste VU kunna bevisa vilka förutsättningar som rådde innan arbetet påbörjades och att arbetet inte orsakat någon negativ påverkan på omgivande intressen. Det ställs mycket starka beviskrav på att åtgärden är uppenbart oskadlig.

De vattenverksamheter som kan anmälas till TM räknas upp i Förordning (1998:1388) om vattenverksamhet m.m.. För dessa finns i de flesta fall en övre begränsning. Åtgärder som överstiger begränsningen ska prövas av mark- och miljödomstolen (MMD). Exempelvis kan uppförande av anläggningar och utfyllnader i vattenområden anmälas till TM om den påverkade ytan är mindre än 3000 m².

En fördel med tillståndsprövning hos MMD är att detta ger rättskraft, det vill säga ingen kan ifrågasätta det som tillståndet medger. För de anläggningar som omfattas av prövningen

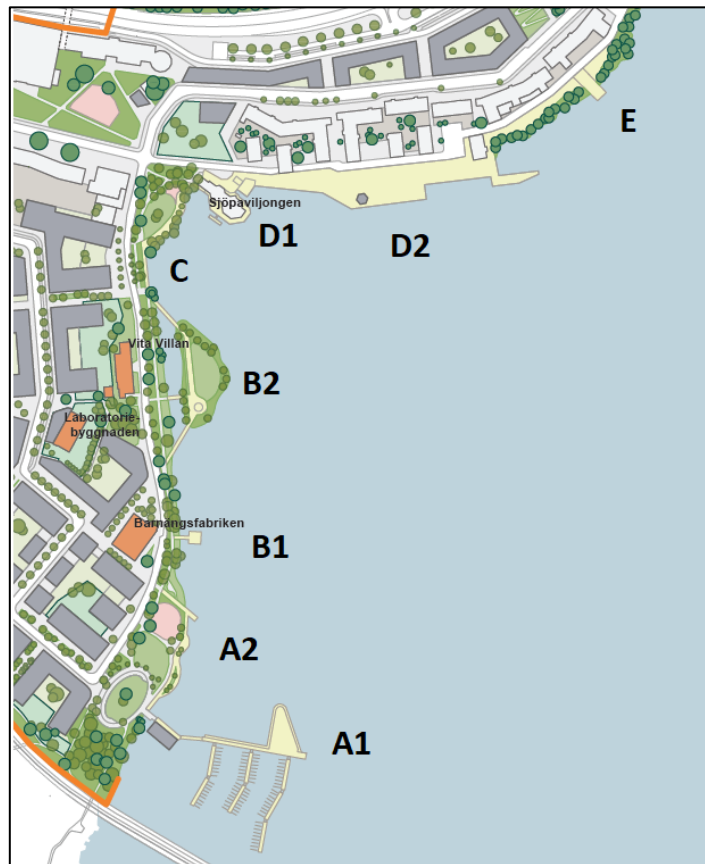
¹ Länsstyrelsen i Stockholms län

tydliggörs ansvaret för det framtida underhållet. Fördelen med en anmälan är att detta är ett enklare förfarande som går snabbare och blir billigare än en tillståndsprövning. Nackdelen är att VU inte erhåller samma rättsliga skydd. Det innebär exempelvis att om det uppstår klagomål i ett senare skede som härrör till de utförda åtgärderna, kan TM förelägga om den begränsning av verksamheten som behövs för att minimera skada på allmänna eller enskilda intressen. En förutsättning för att TM ska kunna hantera ett anmälningsärende är att det inte finns krav om ersättning eller kompensation från berörda. Om det finns sådana krav ska TM förelägga verksamhetsutövaren att söka tillstånd hos MMD.

Även om en vattenverksamhet ligger inom ramen för vad som är möjligt att anmäla, eller till och med anses vara uppenbart oskadlig, så är det möjligt att söka tillstånd för denna. En orsak att göra detta kan exempelvis om man för framtiden vill ha den juridiska trygghet som tillståndet ger.

3.2 Platser aktuella för vattenverksamhet.

Av framtaget strukturförslag framgår att det kan bli aktuellt med vattenverksamhet på åtta platser. Dessa framgår av figur 1 nedan. Respektive möjlig plats för vattenverksamhet anges med en bokstavsmarkering som även används i naturvärdesinventeringen. Platserna beskrivs mer ingående nedan.

Figur 1. Platser för möjliga vattenverksamheter. Illustrationen är hämtad från strukturförslag för programområde Alvik Östra.

Område A1 – Brygganläggning

Inom område A1 anläggs en brygganläggning. Brygganläggningen förutses anläggas på pålar. Den totala bottenytan som täcks av bryggan inklusive bryggdäcket uppskattas till ca 2100 m². Till detta ska läggas det vattenområde om ca 3600m² som kommer att nyttjas av båtar. Totalt påverkas ca 5700 m².

Område A2 – Utfyllnad

Inom område A2 görs en större utfyllnad. Utfyllnaden förutses skapas genom att spont slås i vattenområdet och att det inspontade området fylls ut. Utfyllnaden uppskattas täcka ca 1500 m² av bottenytan.

Område B1 – Brygganläggning

Den aktuella anläggningen förutses vara en pålad brygganläggning. Den bottenyta som täcks av brygga och bryggdäck uppskattas vara ca 100 m². Det finns förslag om att även anlägga en förbindelse mellan område A2 och B2. Denna förutsätts vara av typen pålat bryggdäck och uppta en bottenyta om ca 300 m. Om denna utförs blir den sammantagna bottenyta som täcks av anläggningar ca 400 m².

Område B2 – Utfyllnad i vattenområde samt brygganläggning

Inom område B2 görs en utfyllnad i vattenområdet i form av en konstgjord ö samt en tillhörande pålad brygganläggning. Det utfyllda vattenområdet förutses skapas genom att spont slås i vattenområdet och att det inspontade området fylls ut. För att nå den konstgjorda ön anläggs tre bryggor. Totalt uppskattas utfyllnad och brygganläggning täcka ca 3300 m² av bottenytan.

Område C – Brygganläggning

Inom område C görs en brygganläggning. Brygganläggningen förutses anläggas på pålar. Den totala bottenytan som kommer att tas i anspråk uppskattas till ca 600 m².

Område D1 – Brygganläggning

I område D1 anläggs ingen ny brygganläggning utan den nuvarande runtom och intill den befintliga restaurangen behålls. Däremot tas den befintliga båtbyggnaden bort, dvs utrivning av vattenanläggning vilket klassas som vattenverksamhet. Den brygganläggning som ska rivas uppskattas täcka 500 m² av bottenytan.

Område D2 – Brygganläggning

Vid Tranebergs Strand anläggs ett större bryggdäck. Den bottenyta som anläggningen kommer att ta i anspråk uppskattas till ca 6000 m².

Område E - Brygganläggning

Inom område E anläggs en brygganläggning som uppskattas ta ca 800 m² bottenyta i anspråk.

3.3 Gällande detaljplaner

Det aktuella området omfattas idag av fyra gällande detaljplaner:

- Dp 1997-318-54 Alvik 1:18 m.m.
- Dp 2007-36218-54 Del av Alvik 1:18 m.m.
- Dp 93021 Snabbspårväg i Alvik m.m.
- Dp 8200A Tranebergs Strand m.m.

Tillstånd till vattenverksamhet kan inte ges i strid mot en gällande detaljplan. Det innebär att vissa av de föreslagna åtgärderna kräver att en ny detaljplan upprättas eller att den befintliga ändras.

3.4 Områdesskydd

Det aktuella vattenområdet ligger i Mälaren som omfattas av både av miljökvalitetsnormer för fisk och musselvatten samt även av miljökvalitetsnormer för ytvatten.

Miljökvalitetsnormerna för fisk- och musselvatten anger gränsvärden för förändringar i temperatur, halt upplöst syre och pH samt riktvärden för bland annat uppslammade substanser.

Miljö kvalitetsnormer för ytvatten anger en lägsta godtagbar miljö kvalitet som en vattenförekomst ska uppnå vad gäller ekologisk status och kemisk status. Målet ska nås inom en tidsatt period. Mälarens ekologiska status har bedömts vara måttlig med kvalitetskrav att nå god ekologisk status till år 2021. Den kemiska statusen uppnår ej god. Orsaken till detta är höga halter av tributyltenn (TBT) och att halten kvicksilver i fisk överskrider EU-gränsvärdet.

I den bifogade naturvärdesinventeringen finns mer information om miljö kvalitetsnormerna.

4 Möjlig juridisk hantering av föreslagna vattenverksamheter

4.1 Vattenverksamhet

De föreslagna åtgärderna inom områdena A1, B2 och D2 kräver, var för sig, att tillstånd söks hos mark- och miljödomstolen. Detta eftersom den bottenyta som anläggningarna påverkar överstiger gränsen för vad som kan anmälas till TM.

Anläggningarna i områdena A2, B1, C, D1 och E upptar en bottenyta som ligger inom gränsen för vad som kan anmälas, och är därför möjliga att hantera som en anmälan om denna vattenverksamhet ska utföras enskilt.

Om flera vattenverksamheter ska utföras i ett sammanhang, exempelvis om en detaljplan ska realiseras bör de vattenverksamheter som blir aktuella hanteras samlat. Detta för att TM ska kunna bedöma den samlade miljö påverkan av vattenverksamheterna. I det fallet är det den sammantagna bottenytan som ska vara avgörande för om vattenverksamheten är möjlig att hantera som en anmälan eller inte.

Om realiseringen innebär att både tillståndspliktiga vattenverksamheter och sådana som är möjliga att anmäla ska utföras, bör tillstånd sökas för samtliga vattenverksamheter. Detta är då en kostnadseffektiv hantering genom att man samlar den juridiska hanteringen till en process. På det viset ges bara en möjlighet till överprövning istället för två om vattenverksamheterna hanteras var för sig. Det ger också en vinst för VU i att denne får en tryggare situation för framtiden för den vattenverksamhet som skulle kunna hanteras som en anmälan.

4.2 Andra tillstånd och dispenser

I området finns arter som skyddas av artskyddsförordningen (bandnate och äkta målarmussla). Vad gäller målarmusslor är det bland annat förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar av arten. Angående bandnate är det bland annat förbjudet att plocka, gräva upp eller på annat sätt samla in exemplar av växterna.

Det innebär att vattenverksamheter som utförs i områden där de skyddade arterna finns behöver dispens från artskyddsförordningen. Dispens kan meddelas av länsstyrelsen i enskilda fall under förutsättning att:

1. Det inte finns någon annan lösning
2. Om dispens inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

5 Slutsatser

De föreslagna anläggningarna i vattenområdet är av den karaktären att tillstånd för vattenverksamhet bör sökas för vattenverksamhet.

Inför en sådan ansökan bör man undersöka i vilken mån skyddade arter kommer att påverkas. Om de tänkta anläggningarna inte kan anpassas så att dessa arter inte berörs, bör man utreda förutsättningarna för att få dispens från artskyddsförordningen. Detta görs förslagsvis genom att

en ekolog tittar på artens förekomst inom det naturliga utbredningsområdet och gör en bedömning angående möjligheten att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus hos arten, även om de vattenverksamheter som är aktuella utförs. En sådan bedömning bör stämmas av med TM för att få deras bedömning.

En ansökan om tillstånd till vattenverksamhet och begäran om dispens från artskyddsförordningen kan ske samlat till mark- och miljödomstolen.